

Co-funded by the
European Union

Erasmus+

Модуль 2 «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ З ДИСКРИМІНАЦІЄЮ В СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ»

Лекція 1 «Огляд антидискримінаційного законодавства ЄС»

Викладач: Череп А.В.

Д.е.н., професор

**Спецкурс «Європейська гуманістична візія в управлінні людськими
ресурсами» (HumEU)**

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1. Принцип рівності як базовий принцип цілей, законодавства та інститутів ЄС. Рівність в контексті гендерного питання.
2. Римський договір 1957 р. Директива про рівну оплату праці 1975 р.
3. Директива про рівне ставлення 1976 р.
4. Амстердамський договір 1997 р.: боротьба з дискримінацією за ознаками статі, раси чи етнічного походження, релігії чи переконань, інвалідності, віку чи сексуальної орієнтації.
5. Лісабонський договір 2009 р. Розвиток та ключові аспекти антидискримінаційних директив ЄС.
6. Посилене місце рівності та інших прав людини в ЄС після підписання Лісабонського договору.
7. Взаємозв'язок між системою боротьби з дискримінацією та законодавством про права людини в ЄС з Радою Європи та системами прав людини ООН

1. ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Законодавство з питань забезпечення рівних прав та можливостей складається з Конституції України, Закону України «Про забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків» та інших, в тому числі міжнародних актів [1, 2].
- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» прийнято з метою досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України.
- Відповідно до статті 6 Закону «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» **дискримінація за ознакою статі забороняється.**
- Так, дискримінація за ознакою статі – це ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановленій Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об'єктивно обґрунтовану мету способи досягнення якої є належними та необхідними [3]

РЕЙТИНГ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ 2022 р. (153 держави) [4]

Місце в рейтингу (місце в поперед. році)	Країна	Бали
1 (1)	Ісландія	0,908
2 (2)	Фінляндія	0,860
3 (3)	Норвегія	0,845
4 (4)	Нова Зеландія	0,841
5 (5)	Швеція	0,822
6 (7)	Руанда	0,811
7 (12)	Нікарагуа	0,810
8 (6)	Намібія	0,807
9 (9)	Ірландія	0,804
10 (11)	Німеччина	0,801
15 (16)	Франція	0,791

Місце в рейтингу (місце в поперед. році)	Країна	Бали
22 (23)	Великобританія	0,769
25 (24)	Канада	0,769
27 (30)	США	0,769
63 (63)	Італія	0,720
68 (72)	О'б'єднані Арабські Емірати	0,716
99 (102)	Корея	0,689
102 (107)	Китай	0,682
116 (120)	Японія	0,650
146 (156)	Афганістан	0,435
59 (65)	Україна	0,725

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

- Основні принципи політики ЄС із гендерної рівності викладені у директиві Рад (слід зазначити, що всі зазначені положення мають бути перенесені до законодавства Держав-учасниць на виконання принципу *acquis communautaire*). Зокрема, мова йдеться про наступні Директиви Ради:
 - 75/117/ЕЕС від 10 лютого 1975 р. про рівну оплату праці,
 - 76/207/ЕЕС від 9 лютого 1976 р. про рівне ставлення на робочому місці,
 - 86/613/ЕЕС від 11 грудня 1986 р. про рівне ставлення до самозайнятих робітників та членів подружжя, які їм допомагають (згодом її було скасовано Директивою 2010/41/ЄС від 7 липня 2010 року про застосування принципу рівного підходу до чоловіків та жінок, які займаються індивідуальною трудовою та підприємницькою діяльністю),
 - 92/85/ЕЕС від 19 жовтня 1992 р. про безпеку та здоров'я вагітних робітниць та робітниць, які нещодавно народили або годують, на робочому місці,
 - 96/34 ЕС від 3 червня 1996 р. про відпустку для догляду за дитиною,
 - 96/97/ЕС від 20 грудня 1996 р. про рівне ставлення до жінок і чоловіків у схемах соціального забезпечення на робочому місці [5].

Основою забезпечення гендерної рівності та сталого

розвитку суспільства є

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

політики гендерного інтегрування в усіх сферах
напрямами суспільного розвитку та поліпшення становища жінок у тих
сферах, де існує нерівність (зокрема – забезпечення рівних прав для жінок і
чоловіків, наданих їм Конституцією України; розширення економічних
можливостей для жінок у сферах зайнятості, розвитку підприємницького
потенціалу; усунення негативних гендерних стереотипів; урахування
особливих потреб усіх категорій жінок і чоловіків незалежно від раси, кольору
шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, віку, інвалідності,
етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового
стану, місця проживання, мовних або інших ознак).

- Упровадження гендерного аналізу в процесі формування державної
політики пов'язане, зокрема, з потребою подолання підходу, за якого гендерна
рівність розглядається як однакове ставлення до всіх громадян незалежно від
соціальних чи інших обставин [6].

2. Римський договір, протоколи: від 25.03.57 ([994_680](#)), від 25.03.57 ([994_681](#)), від 25.03.57 ([994_624](#)), від 25.03.57 ([994_625](#)), від 17.04.57 ([994_618](#))

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ БЕЛЬГІЙЦІВ, ПРЕЗИДЕНТ ФЕДЕРАТИВНОЇ Р
ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕС
ВИСОКІСТЬ ВЕЛИКА ГЕРЦОГИНЯ ЛЮКСЕМБУРЗЬКА, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА НІДЕРЛАНДІВ [7],
Згодом членами Європейської Спільноти стали також Чеська Республіка, Королівство Данія, Республіка
Естонія, Грецька Республіка, Королівство Іспанія, Ірландія, Республіка Кіпр, Республіка Латвія, Республіка
Литва, Республіка Угорщина, Республіка Мальта, Республіка Австрія, Республіка Польща, Португальська
Республіка, Республіка Словенія, Словацька Республіка, Республіка Фінляндія, Королівство Швеція та
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (прим. пер.) [8].

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ закласти підвалини дедалі ближчого союзу народів Європи, НАТХНЕННІ
НАМІРОМ спільними діями сприяти економічному й соціальному поступові своїх країн, щоб ліквідувати
бар'єри, що ділять Європу, ВИЗНАЧАЮЧИ головну мету своїх зусиль - стале поліпшення умов життя та праці
своїх народів, ВИЗНАЮЧИ, що усунення наявних перешкод потребує узгоджених дій, щоб гарантувати
постійний розвиток, збалансовану торгівлю та чесну конкуренцію, ПІКЛЮЮЧИСЯ про зміцнення єдності
своїх економік та забезпечення їхнього гармонійного розвитку, зменшуючи наявні відмінності між різними
регіонами та долаючи відсталість регіонів, що перебувають у найменш сприятливих умовах, БАЖАЮЧИ
сприяти, через спільну торговельну політику, поступовому скасовуванню обмежень міжнародної торгівлі,
З НАМІРОМ підтвердити солідарність, що єднає Європу та заморські країни, та бажаючи забезпечити їхнє
процвітання й розвиток їхнього добробуту згідно з принципами Статуту ООН ([995_010](#)), НАТХНЕННІ
НАМІРОМ зберігати й зміцнювати мир та свободу, об'єднуючи свої ресурси та закликаючи інші народи
Європи, що поділяють ці ідеали, об'єднувати свої зусилля [9, 10].

- З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ сприяти розвиткові якнайвищого рівня знань своїх народів через широкий доступ до освіти та постійне оновлювання знань, ВИРІШИЛИ заснувати ЄВРОПЕЙСЬКУ СПІЛЬНОТУ і з цією метою призначили своїх повноважних представників.
- Завданням Спільноти є, запроваджуючи спільний ринок, економічний та валютний союз, а також виконуючи спільні політики та діяльність, зазначені в статтях 3 та 4, поширювати в межах усієї Спільноти гармонійний, збалансований і стабільний розвиток економічної діяльності, високий рівень зайнятості й соціального захисту, рівність жінок і чоловіків, стабільне та безінфляційне зростання, високий рівень конкурентоспроможності й конвергенції економічних показників, високий рівень захисту й поліпшення стану довкілля, підвищення рівня та якості життя, економічну й соціальну згуртованість та солідарність держав-членів [11].

ПРИНЦИПИ РИМСЬКОГО ДОГОВОУ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Забезпечення здоров'я, безпеки, охорони довкілля та захисту прав споживачів, подані на підставі частини першої, Комісії належить ґрунтувати на високому рівні захисту, враховуючи зокрема, будь-які нові досягнення на базі наукових фактів. У межах своїх відповідних повноважень, Європейському Парламентові та Раді. Координації стратегії зайнятості, зокрема сприяння висококваліфікованих, підготованих робочій силі, що здатна пристосовуватися до нових умов, а також ринкам праці, здатним реагувати на економічні зміни з огляду на досягнення цілей, визначених в статті 2 Договору про Європейський Союз (994_029).

Принцип однакової плати працівникам чоловічої та жіночої статі за однакову роботу чи роботу, що має однакову вартість. На цілі цієї статті, "плата" означає звичайну основну чи мінімальну заробітну платню, оклад чи будь-яку іншу винагороду готівкою чи в натуральній формі, що її працівник безпосередньо чи опосередковано отримує від роботодавця за свою роботу.

Однакова плата без дискримінації за ознакою статі означає: (а) що плату за однакову роботу, оплачувану відрядно, обчислюють на підставі такої самої одиниці виміру; (b) що плата за однакову роботу, оплачувану погодинно, є однаковою. Раді, належить ухвалити заходи, щоб забезпечити застосування принципу однакових можливостей та однакового ставлення до чоловіків та жінок у питаннях праці та зайнятості, зокрема принципу однакової плати за однакову роботу чи за роботу, що має однакову вартість. Принцип цілковитої рівності чоловіків та жінок на роботі, принцип однакового ставлення не повинен заважати будь-якій державі-членові зберігати чи запроваджувати заходи, що надають окремі переваги недостатньо представленій статі, щоб полегшити професійну діяльність, запобігти появі несприятливих умов професійної кар'єри чи скомпенсувати їх [12].

3. Директива про рівне ставлення на робочому місці 1976 р.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

• П. (с) ч. 1 ст. 3 Директиви 76/207 від 9 лютого 1976 р. про реалізацію принципу рівноправного поводження щодо чоловіків і жінок у питаннях доступу до робочих місць, професійної освіти та просування, а також робочих умов має розумітися як такий, що визнає прямою дискримінацією за ознакою статі національні правила, які, із посиланням на необхідність створення умов для працевлаштування молодих спеціалістів, дозволяють звільняти працівників, які досягли пенсійного віку в умовах, коли для жінок такий вік становить на 5 років менше, ніж для чоловіків [13].

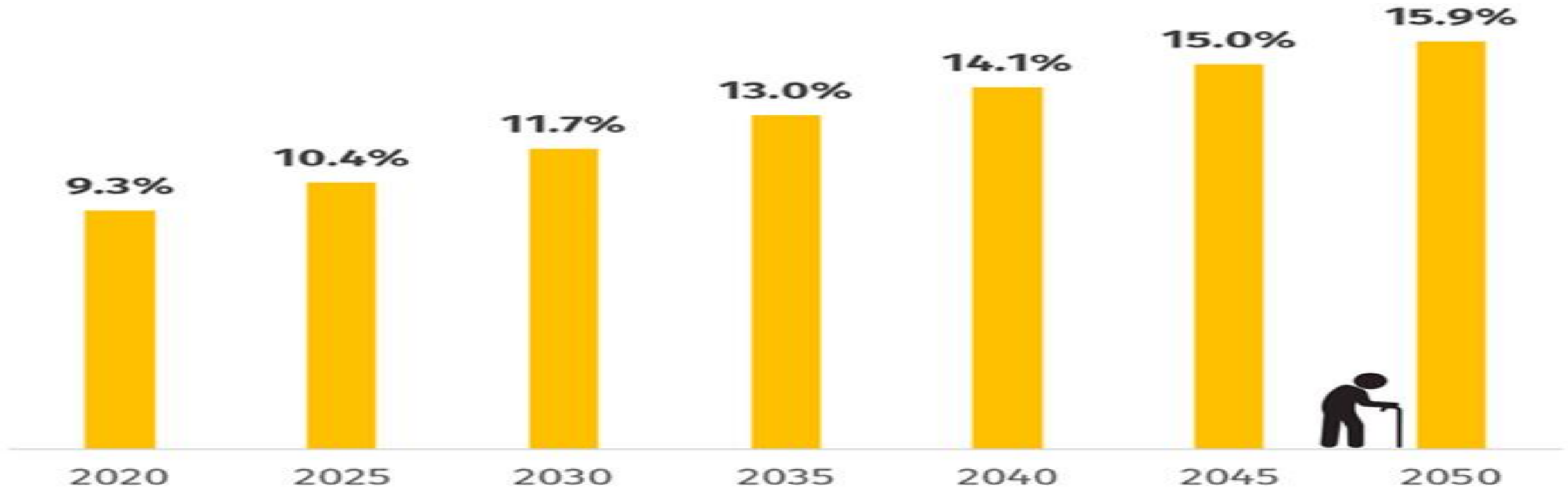
За [даними](#) ООН, у 2020 році вік майже кожного десятого жителя Землі перевищував 65 років. У 2050 році їх частка зросте з 9,3% до 15,9%. Цю проблему вже [відчувають](#) у Японії, де 29% населення старші за 65 років ([в Україні](#) – 17%). Японія за середнім віком – найстаріша країна світу через високу тривалість життя, закриту міграційну політику та падіння народжуваності [14, 15], [16]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Прогнозована частка людей у віці 65+ років

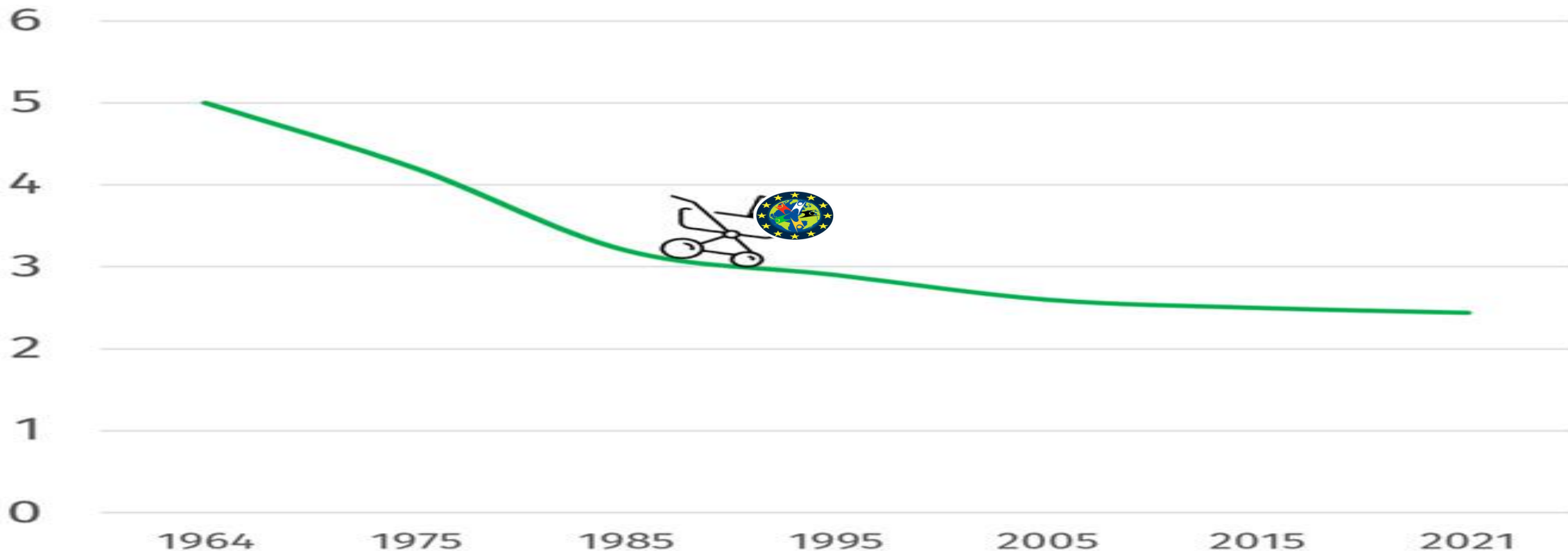
Джерело: ООН

[17]. Населення Землі швидко старіє, не вистачає працездатних людей, народжуваність падає, замінити цих людей на їх робочих місцях

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Середньосвітова кількість дітей на одну жінку

Джерело: ООН

ВИХІД НА ПЕНСІЮ ТА СЕРЕДНЯ ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ У КРАЇНАХ

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Вік виходу на пенсію

Жінки/Чоловіки повних років та місяців

Очікувана тривалість життя

Жінки/Чоловіки

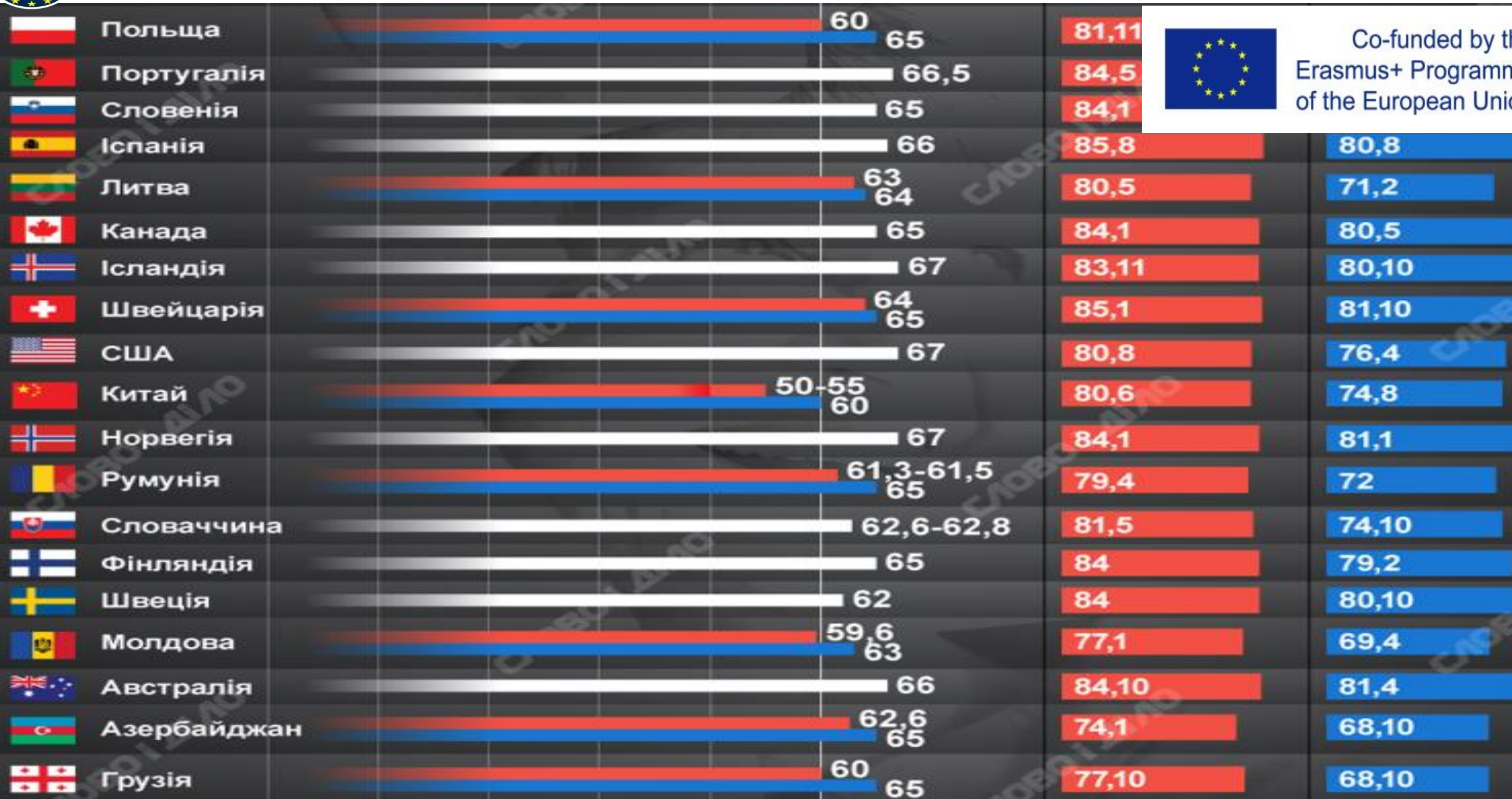

Скільки живуть і коли виходять на пенсію громадяни різних країн [19]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

4. Амстердамський договір 1997 р. [20]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Реформи Амстердамського договору полягали у наступному:
- введення процедури призупинення по відношенню до держави-члени деяких прав, які випливають із установчих договорів (ст. 7 ДЄС). ЄС ґрунтується на принципах свободи, демократії, поваги до прав людини та основних свобод, верховенства права (6 ДЄС);
- комунізація певних сфер третьої опори, зокрема політика надання притулку, візові питання, імміграція та контроль на зовнішніх кордонах; можливість вільного прийняття юрисдикції Суду в інших питаннях;
- введення принципу транспарентності. Так, задля сприяння належному управлінню і забезпечення участі громадянського суспільства інститути, органи, установи і агенції Союзу повинні працювати за якомога повного дотримання принципу відкритості (ст.15) [21].
- створення посади Верховного представника з зовнішньої та безпекової політики. Цю посаду повинен був обіймати генеральний секретар Ради міністрів.

Основою забезпечення гендерної рівності та сталого розвитку суспільства

є [22]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- поєднання політики гендерного інтегрування в усіх сферах життя і за всіма напрямками суспільного розвитку та поліпшення становища жінок у тих сферах, де існує нерівність (зокрема – забезпечення рівних прав для жінок і чоловіків, наданих їм Конституцією України; розширення економічних можливостей для жінок у сферах зайнятості, розвитку підприємницького потенціалу; усунення негативних гендерних стереотипів; урахування особливих потреб усіх категорій жінок і чоловіків незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак) [23].

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Упровадження гендерного аналізу в процесі формування державної політики пов'язане, зокрема, з потребою подолання підходу, за якого гендерна рівність розглядається як однакове ставлення до всіх громадян незалежно від соціальних чи інших обставин.
- Рівність означає забезпечення однакових можливостей доступу до державних гарантій для всіх громадян незалежно від статі, віку, інвалідності, місця проживання, раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, мовних, належності до маломобільних груп або інших ознак [24].

Ефективність реалізації державної гендерної політики

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- залежить від якнайповнішого урахування особливих та відмінних фізичних, соціальних, економічних характеристик і життєвого досвіду різних соціально-демографічних груп жінок і чоловіків.
- В Україні державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на:
 - утвердження гендерної рівності;
 - недопущення дискримінації за ознакою статі;
 - застосування позитивних дій;
 - запобігання та протидію насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок;
 - забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень;
 - забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;
 - підтримку сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства;
 - виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері;
 - захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі [25, 26].

• Гендерна рівність – принцип, який визнаний у світі та реалізується у всіх сферах суспільного життя.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- У сучасних умовах роль жінки є надзвичайно високою, оскільки саме жінка є матір'ю, дружиною, сестрою, берегинею домашнього осередку. Та не дивлячись на це, в суспільстві неоднозначне ставлення щодо ставлення жінки в робочому середовищі, т.т. існує нерівність на ринку праці. Існує також нерівність щодо вікових кордонів жінок у процесі виконання своїх громадських обов'язків.
- Але існує стійка тенденція щодо зміни такої ганебної ситуації, впроваджуючи у життя правову категорію «гендерна рівність». Саме реалізація принципів гендерної рівності забезпечує країнам світу розвиток у всіх сферах суспільного життя. Тому всі держави світу докладають значних зусиль задля того, щоб гендерна рівність стала панівною моделлю в розвитку суспільства та держави.
- Стереотипи призводять до гендерної сегрегації, тобто нерівномірного розподілу чоловіків та жінок за професійними рівнями та сферами діяльності. Гендерна сегрегація праці може бути вертикальною та горизонтальною. Вертикальна – це нерівний розподіл чоловіків і жінок на різних рівнях у межах однієї професії («скляна стеля»). Так, за даними Держстату, на керівних посадах вищого рівня лише 40% жінок, тоді як серед професіоналів та фахівців жінки переважають [27, 28]

5. Лісабонський договір 2009 р. Розвиток та ключові аспекти

антидискримінаційних директив ЄС [29, 30, 31]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Провідною сучасною інтерпретацією принципу рівності є поєднання формальної і субстантивної (реальної, фактичної) рівності, яке дозволяє забезпечити «справедливу рівність можливостей» («дистрибутивну рівність з можливістю позитивних дій»), згідно з якою членам суспільства мають бути створені реальні можливості конкурувати з іншими його членами з достатніми шансами на успіх. Для реалізації принципу рівності особливо важливе значення має принцип недискримінації, який означає заборону необґрунтованого відмінного ставлення (встановлення розрізень, винятків, обмежень чи переваг) за певною ознакою до осіб, які перебувають в однаковій ситуації, чи однакового підходу до осіб, які перебувають, через наявність певних ознак, у відмінних ситуаціях.

Розподіл жінок та чоловіків за професіями рівнями [32]

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

законодавці, вищі державні службовці, керівники,...

професіонали

фахівці

технічні службовці

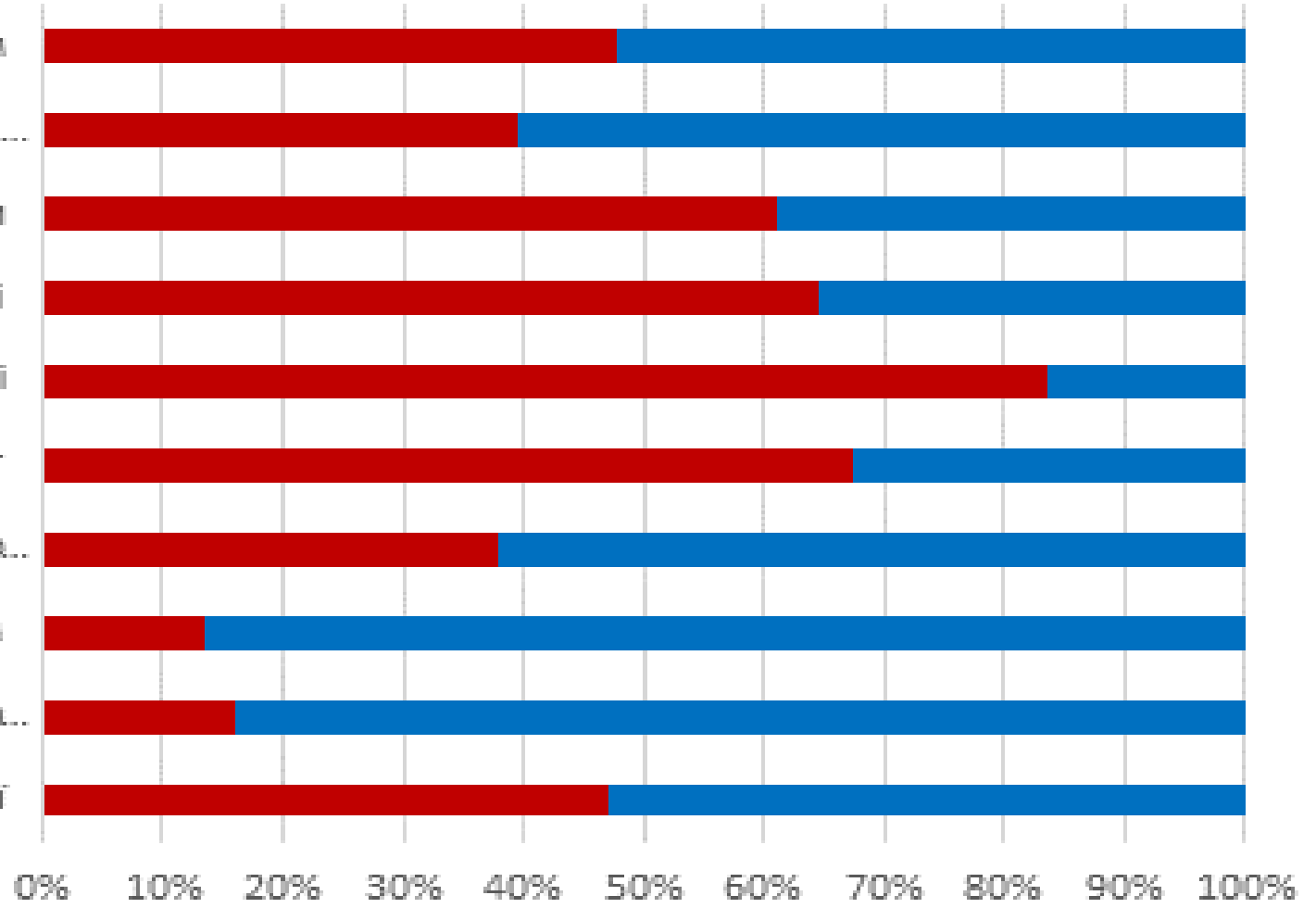
працівники сфери торгівлі та послуг

кваліфіковані робітники сільського та лісового...

кваліфіковані робітники з інструментом

робітники з обслуговування, експлуатації та...

найпростіші професії

■ жінки ■ чоловіки

[Дослідження](#) IFC свідчить, що жінки очолюють лише 23% підприємств, тоді як серед приватних підприємців жінок 53%.

ПРАВА ЖІНОК У КРАЇНАХ БЛИЗЬКОГО СХОДУ ТА ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ

✓ Так ✗ Ні

Алжир
 Бахрейн
 Єгипет
 Іран
 Ірак
 Йорданія
 Кувейт
 Ліван
 Марокко
 Оман
 Катар
 Саудівська Аравія
 Сирія
 Туніс
 OAE
 Ємен

У конституції країни наявна норма, яка забезпечує гендерну рівність

✓ ✓ ✓ ✗ ✓ ✗ ✗ ✗ ✓ ✗ ✓ ✗ ✓ ✓ ✗ ✗

У законодавстві країни наявні норми, які стосуються сімейного насилля

✓ ✓ ✗ ✗ ✗ ✓ ✗ ✓ ✓ ✗ ✗ ✓ ✗ ✓ ✓ ✗

Право самостійно обирати місце проживання без дозволу чоловіків/опікунів

✓ ✗ ✓ ✗ ✗ ✗ ✗ ✓ ✓ ✗ ✗ ✗ ✗ ✓ ✗ ✗

Право самостійно покинути межі помешкання без дозволу чоловіків/опікунів

✓ ✗ ✗ ✗ ✗ ✗ ✓ ✓ ✗ ✗ ✓ ✗ ✓ ✗ ✗

Право самостійно звертатися за отриманням паспорта/національного посвідчення особистості

✗ ✗ ✗ ✗ ✓ ✗ ✓ ✓ ✓ ✗ ✓ ✓ ✓ ✓ ✗ ✗

Право самостійно виїжджати за кордон без дозволу чоловіків/опікунів

✓ ✓ ✓ ✗ ✗ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✗ ✓ ✗ ✓ ✓ ✓

Право самостійно працювати без дозволу чоловіків/опікунів

✓ ✗ ✓ ✗ ✓ ✗ ✗ ✓ ✓ ✓ ✗ ✓ ✗ ✓ ✗ ✗

Мінімальний вік жінок, який дозволяє їм вступити у шлюб без згоди батьків/опікунів/суду

19 16 16 13 18 18 15 17 18 18 16 17 18 18 18 Немає

Рік отримання жінками права голосу на виборах

1962 1973 1956 1963 1980 1974 2005 1952 1959 1994 2003 2015 1949 1959 2006 1967

6. Посилене місце рівності та інших прав людини в ЄС

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

після підписання Лісабонського договору

- Демократія, заснована на верховенстві права, є в кінцевому досягненні міжнародного миру і безпеки, економічного і соціального прогресу і розвитку, і дотримання прав людини - трьох стовпів місії Організації Об'єднаних Націй, викладених у Статуті ООН. На Всесвітньому саміті 2005 року всі уряди світу підтвердили, що «демократія - це універсальна цінність, заснована на вільному волевиявленні народу, який визначає свої політичні, економічні, соціальні та культурні системи, і на його активній участі у вирішенні питань, що стосуються всіх аспектів його життя», і підкреслили, що «демократія, розвиток і повага всіх прав людини та основних свобод є взаєзалежними і підкріплюють один одного». Демократичні принципи проходять наскрізно через всю нормативну діяльність Організації Об'єднаних Націй. У Директивній записці Генерального секретаря ООН з питань демократії від 2009 року викладається принципова позиція Організації Об'єднаних Націй з питань демократії, заснована на універсальних принципах, нормах і стандартах, яка підкреслює особливе значення узгоджених міжнародних норм, враховує накопичений досвід і показує області, в яких у Організації Об'єднаних Націй є свої порівняльні переваги, проголошує твердий намір Організації проводити принципову, продуману і послідовну діяльність в підтримку демократії [34].

 25 листопада - Міжнародний день боротьби з насильством щодо жінок

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

у Німеччині проблема стоїть особливо гостро. Щодня тут реєструють замах на вбивство жінки з боку її партнера [35]. У середньому раз на рік вбивство має летальні наслідки. Статистика за 2019 рік демонструє зростання кількості випадків домашнього насильства. 2018 року Німеччина посідала перше місце серед країн ЄС за кількістю вбивств жінок, а дослідження 2014-го року демонструє, що у поліцію повідомляють лише в одному із трьох випадків домашнього насильства проти жінок. Щороку близько 30 тисяч жінок у ФРН шукають притулок, а кількість вільних місць на сьогодні є удвічі меншою.

- Понад 101 тисяча заяв в Україні про домашнє насильство надійшли в поліцію в січні-червні 2020 року [36]. Кількість заяв і повідомлень, які надійшли за шість місяців цього року до української поліції, зросла на 40 відсотків порівняно з минулим роком.
- Генсек ООН Антоніу Гутерріш заявив про збільшення випадків насильства над жінками під час карантину. Він закликав, щоб уряди країн додали заходи з боротьби з домашнім насильством до своїх стратегій подолання COVID-19 [37]. "Насильство не обмежується полями бою. Багатьом жінкам та дівчатам найбільша небезпека загрожує там, де вони мають почуватися найбільш захищеними, - у їхніх власних домівках. Через це я закликаю до миру в оселях та в усьому світі", - наголосив Гутерріш.
- Конвенцію Ради Європи про боротьбу з насильством проти жінок Україна підписала ще в 2011 році, але досі не ратифікувала.

 Органами, установами та організаціями, наліченими повноваженнями у сфері забезпечення реалізації можливостей жінок і чоловіків, **с.**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- громадські об'єднання [38].

Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня

2018 року № 273 затверджено Державн

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**Програму забезпечення рівних прав та
жінок і чоловіків на період до 2021 року.**

- Метою Програми є удосконалення механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства та впровадження європейських стандартів рівності.
- Програма враховує міжнародні інструменти ООН, Ради Європи, Європейського Союзу, ОБСЄ, рекомендації міжнародних моніторингових інституцій у сфері прав людини, а також положення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони [39].

Виконання Програми дасть зМ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- розширити доступ жінок і чоловіків до товарів і послуг із дотриманням принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом урахування у нормативно-правових актах гендерного компонента та особливих потреб різних категорій жінок і чоловіків (за такими основними ознаками, як вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус);
- збільшити частку жінок серед народних депутатів України, депутатів обласних і місцевих рад (міст обласного значення);
- зменшити розрив в оплаті праці жінок і чоловіків;
- внести зміни до нормативно-правових актів щодо удосконалення механізму проведення гендерно-правової експертизи;
- створити комплексну систему реагування на випадки дискримінації за ознакою статі, дискримінації більше ніж за однією ознакою і запобігти такій дискримінації;
- внести на постійній основі до програм курсів підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування та працівників державних установ питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- розширити перелік статистичних показників за ознакою статі з розбивкою за іншими основними ознаками (вік, місце проживання, інвалідність, соціально-економічний статус тощо);
- створити ефективну систему співпраці органів державної влади, міжнародних організацій і громадських об'єднань, діяльність яких спрямована на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у суспільстві [40].

Відповідно до Паспорта Програми

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

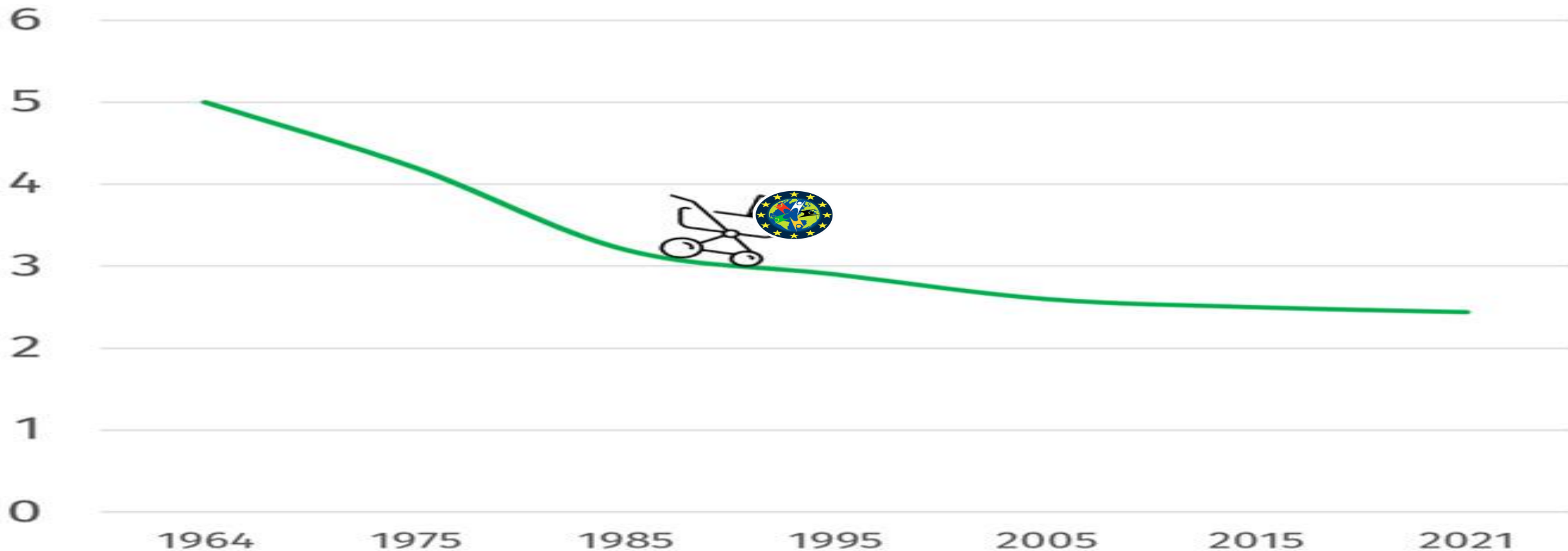
- державним замовником і координатором Програми є Міністерство соціальної політики України, як спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання гуманітарної допомоги.
- Разом з цим, Державною податковою службою України реалізовано право громадян на звернення з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, що стосуються компетенції органів ДПС, шляхом направлення звернень з порушених питань в письмовому та електронному вигляді за адресою Львівська площа, 8, м. Київ, 04053 або на електронну поштову скриньку gender_equality@tax.gov.ua відповідно [41].

[42]. Населення Землі швидко старіє, не вистачає працездатних осіб. Народжуваність падає, замінити цих людей на їх робочих місцях неможливо.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Середньосвітова кількість дітей на одну жінку

Джерело: ООН

7. Взаємозв'язок між системою боротьби

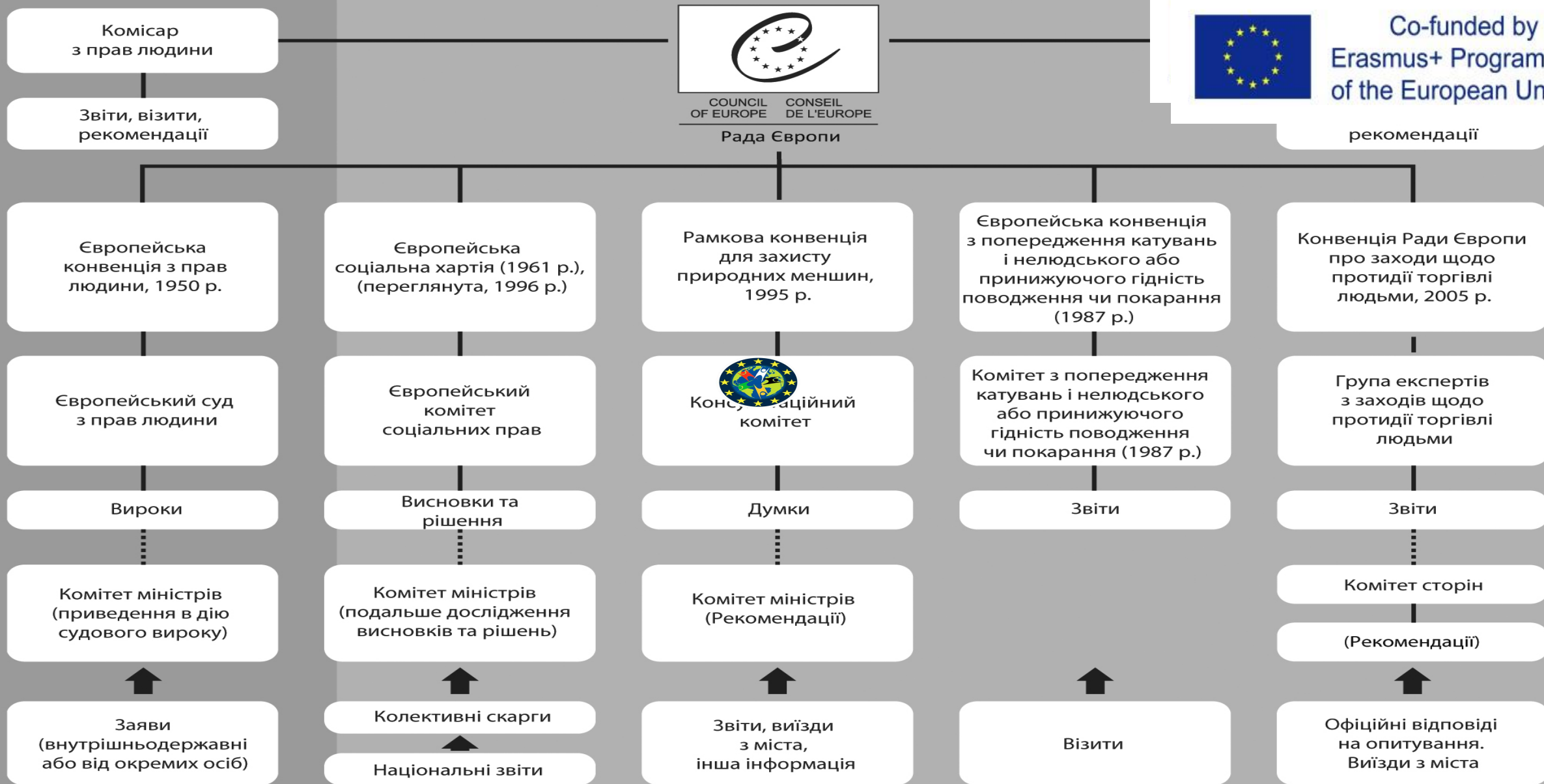

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

дискримінацією та законодавством про права людини в ЄС з Радою Європи та системами прав людини ООН.

- Рада Безпеки ООН, нерідко має справу з серйозними порушеннями прав людини, найчастіше в зонах конфліктів. Статут ООН наділяє Раду Безпеки повноваженнями з розслідування і посередництва, напрямку місії, призначенням спеціальних посланників, або зверненням до Генерального секретаря з проханням використовувати свої добрі послуги. Рада Безпеки може видати розпорядження про припинення вогню, направити військових спостерігачів або миротворчі сили. Якщо це не спрацює, Рада Безпеки може вдатися до примусових заходів, таким як економічні санкції, ембарго на поставки зброї, фінансові санкції та обмеження, заборони на поїздки, розрив дипломатичних відносин, блокада або навіть спільні військові дії.
- Третій комітет Генеральної Асамблеї (соціальні, гуманітарні та культурні питання) розглядає широке коло питань, включаючи питання прав людини. Комітет також обговорює питання, пов'язані з поліпшенням становища жінок, захистом дітей, положенням корінних народів, поводженням з біженцями, просуванням основних свобод шляхом ліквідації расизму і расової дискримінації, а також право на самовизначення. Комітет також зачіпає важливі питання соціального розвитку [43].

Головні документи Ради Європи з прав людини та механізми їх впровадження

Список використаних джерел

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 1. Конституція України: чинна редакція 03.09.2019.
Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/Z960254K>
- 2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
- 3. Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
- 4. Рейтинг гендерної рівності 2022 р.(153 держави). Режим доступу: <https://explainer.ua/genderna-rivnist-v-ukrayini-dosyagnennya-ta-vikliki/>
- 5. Перелік директив ЄС. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/content/perelik-diriktiv-es-ta-zviti-minsocpolitiki-pro-ih-vikonannya.html?PrintVersion>
- 6. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 рр. Режим доступу: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>

Список використаних джерел

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 7. Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідований текст, січня 2005 року). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
- 8. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/card6#Public>
- 9. Статут Організації Об'єднаних Націй та Статут Міжнародного Суду. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
- 10. Статут Організації Об'єднаних Націй у Поправці (995_701) від 20.12.65; у Резолюції (995_702) від 20.12.71; у Резолюції (995_e56) від 16.09.2005. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/card6#Public>
- 11. Генеральної Асамблеї ООН "Єдність на користь світу"(3 листопада 1950 року). Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/140837___140837
- 12. Основи римського приватного права: Підручник / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, М. В. Домашенко та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. - Х.: Право, 2008. — 224 с.
- 13. EU DirEU Directive 76/207/ЕЕС (Equal treatment of men and women)ective. Режим доступу: <https://www.equalrightstrust.org/content/eu-directive-76207eec-equal-treatment-men-and-women>

Список використаних джерел

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 14. Населення землі старіє, не вистачає робочих рук. Чи готова до цього світова економіка і що чекає на Україну? Режим доступу:
- 15. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Gender_rivn.pdf
- 16. Тривалість життя українців нижча, ніж середня у світі – демографи. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3269908-trivalist-zitta-ukrainciv-nizca-niz-seredna-u-sviti-demografi.html>
- 17. Населення землі старіє, не вистачає робочих рук. Чи готова до цього світова економіка? Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2022/01/26/681778/>
- 18. Вихід на пенсію і тривалість життя: цікава інфографіка по Україні та іншим країнам. Режим доступу: <https://apostrophe.ua/ua/news/economy/2021-09-20/vyihod-na-pensiyu-i-prodoljitelnost-jizni-interesnaya-infografika-po-ukraine-i-drugim-stranam-/244393>
- 19. Скільки живуть і коли виходять на пенсію громадяни різних країн (інфографіка). Режим доступу: <https://fpsu.org.ua/materialy/21025-skilki-zhivut-i-koli-vikhodyat-na-pensiyu-gromadyani-riznikh-krajin-infografika.html>

Список використаних джерел

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 20. Амстердамський договір, його зміст і значення. Режим доступу: <http://studies.in.ua/ru/istoriya-gosudarstva-i-prava-zar-h-stran-shpargalk/3776-amsterdamskiy-dogovr-yogo-zmst-znachennya.html>
- 21. Рівність за ознакою статі в економічній сфері: зобов'язання України перед ЄС (ключові Директиви ЄС щодо забезпечення гендерного балансу на ринку праці та в професійній діяльності, їх розвиток у практиці Суду Справедливості). / Упорядник О.О. Уварова — Х. : видавництво «НТМТ», 2015. — 150 с. Режим доступу: http://www.recpc.org/wp-content/uploads/2020/10/Gender_equality.pdf
- 22. . Агенція Європейського Союзу з питань основоположних прав Європейський суд з прав людини – Рада Європи. Посібник з європейського антидискримінаційного права. Українське видання: ТОВ «К.І.С.», 2013.- 196 с. Режим доступу: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_non_discrimination_UKR.pdf

Список використаних джерел

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 23. Договір про заснування Європейської Спільноти. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text.
- 24. Тишко Ірина. Не такий страшний гендер, як його малюють. Режим доступу: <https://voxukraine.org/ne-takij-strashnij-gender-ua/>
- 25. Гендерна політика як напрям державної діяльності. Режим доступу: http://genichesk-rda.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Genderna_politika_yak_napryam_derzhavnoi_diyal_nosti.pdf
- 26. Гендерна політика в системі державного управління : підручник / за заг. ред. М. М. Білинської. – Запоріжжя: Друкарський світ, 2011. - 132 с. Режим доступу: https://gender.org.ua/images/lib/genderna_polityka_v_derj_upr.pdf
- 27. Врахування гендерних аспектів у формуванні законодавства України. Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_7596
- 28. Посібник з європейського антидискримінаційного права. Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680099a18>

Список використаних джерел

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 29. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 220 с.
- 30. ПИТАННЯ ЗАБОРОНИ ТА ПРОТИДІЇ ПИТАННЯ ЗАБОРОНИ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЮРИСТІВ Упорядник: Христова Анна. Київ: 67075, Страсбург, Франція 2015- 112 с.
- 31. Європейське право - право Європейського союзу: підручник. : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. — К. : Ін Юре, 2015 — Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, К. В. Смирнова, І. В. Влялькó та ін. — К. : Ін Юре, 2015. — 456 с. — ISBN 978-966-313-508-3.
- 32. Гендерна рівність: жінки, які керують. Режим доступу: <https://voxukraine.org/genderna-rivnist-zhinky-yaki-keruyut/>
- 33. Жінки на Близькому Сході: як виглядає їхня «свобода»? Режим доступу: <https://bookforum.ua/p/zhinky-na-blyzkomu-shodi-yak-vuglyadae-yih-svoboda>
- 34. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства). Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text

Список використаних джерел

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 35. Німеччина: сумна статистика насильства над ж суспільства. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/nimechchyna-sumna-statystyka-vbyvstv-zhinok-i-movchannia-suspilstva/a-55713558>
- 36. Понад 100 тисяч: в Україні різко зросла кількість випадків домашнього насильства. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/ponad-100-tysiach-v-ukraini-rizko-zrosla-kilkist-vypadkiv-domashnoho-nasylstva/a-54480655>
- 37. Генсек ООН заявив про збільшення випадків насильства над жінками через карантин. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/hensek-oon-zaiavyv-pro-zbilshennia-vypadkiv-nasylstva-nad-zhinkamy-cherez-karantyn/a-53026725>
- 38. Стаття 7. Органи, установи та організації, наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Режим доступу: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-organi-ustanovi-organizatsiji-nadileni-61923.html>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- 39. Про затвердження Державної соціальної програми прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р
- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF#Text>
- 40. Сучасна гендерна політика України. Режим доступу: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3989-%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B0>
- 41. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади [Текст] : лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 31 с.
- 42. Скільки живуть і коли виходять на пенсію громадяни різних країн. Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/28/infografika/suspilstvo/skilky-zhyvut-koly-vuxodyat-pensiyu-hromadyany-riznykh-krayin>
- 43. Дискримінація та нетолерантність. Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass/discrimination-and-intolerance>
- 44. Про Раду Європи. Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/the-coe/about-coe>

Co-funded by the
European Union

Erasmus+

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

Викладач: Череп А.В.

Д.е.н., професор

Спецкурс «Європейська гуманістична візія в управлінні людськими ресурсами» (HumEU)